

Otázka: Světová filosofie 20.stol.

Předmět: Společenské vědy, Filosofie

Přidal(a): Langová Nikol

Definice:

- mělo se za to, že ve 20.stol. filozofie nebude potřeba
- opouští metafyziku
- zužuje předměty svého zkoumání

Pragmatismus

- pragma= čin, praxe, praktický
- první původní filosofický směr z Ameriky
- byl odrazem americké společnosti, činnorodá a podporující lidi
- Každý má nárok na svou pravdu „Co je pravdivé? Co je pro mě užitečné.”
  - pravda je subjektivní

William James

- cyklus přednášek Pragmatismus
- pravdivé je to, co je uplatnitelné a tedy užitečné
- existuje mnoho různých pohledů, svět nelze vyložit pouze z jednoho hlediska

John Dewey

- instrumentalismus
- instrumentem k řešení problému
- věda by měla být svázána s praxí
- pragmatická pedagogika

Novopozitivismus

- zabývá se jazykem a jeho analýzou
- jazykem zachycujeme to, co poznáváme, je i nástrojem vědy
- analýza vyjadřování

Bertrand Russel

- vše by mělo být možné převést na znaky logiky

Ludwig Wittgenstein

- Rakušan
- Logickofilosofický traktát (logický pozitivismus)
- výroky jsou smysluplné pouze jsou-li ověřitelné či vyvratitelné
- O čem se mluvit má, se dá mluvit jasně, o čem ne, se mluvit nedá
- nelze spoléhat na univerzální jazyk, který by byl schopen se přenést na univerzální znaky
- Filozofické zkoumání
- jazyk sdělení, obsahuje i mimojazyčné sdělení (intonace,..), jazyk je hra s pravidly
  - tzv. vídeňský kroužek

Rudolf Carnap

- veškeré výroky, které jsou smysluplné by se měly dát přenést na výroky logiky
- musí se dodržovat nastavená pravidla

Fenomenologie

- fenomén= něco, co se nám ukazuje, co vnímáme
- navazuje na pozitivismus

Edmund Husserle

- působil na univerzitě v Německu

- fenomén má dvě roviny
- a) reálná vrstva - pochopitelná našimi smysly
- b) eidetická vrstva - pochopitelné díky vnitřní zkušenosti
- nese existenci, kterou poznáváme
- věda o esencích = filozofie
- závorkování - dosavadní výklady máme minout a máme se zabývat přirozeným světem (navázal na Nietzscheho)
- Lebenswelt - „Co je to hodina?´´ - podle vědy stejná, ale naše vnitřní zkušenost to vnímá jinak

Jan Patočka

- mluvčí Charty 77

Kritický racionalismus

Karl Raimund Popper

- nastavil nové kritérium, neměla fyzičnosti= falsifikovatelnost (vyvratitelnost)
- poznání o světě nikdy nebude hotové a nemůže být vysvětleno z jednoho úhlu pohledu
- Bída historicismu
- společenská problematika

Existencialismus

- 50.léta 20.stol.
- 19.stol. Dostoyevsky - román Zločin a trest, Franz Kafka - Proces, Proměna
- Soren Kierkegaard, Edmund Husserle, Martin Buber, Karl Jaspers, Martin Heidegger, Jean-Paul Sartre, Albert Camus, Gabriel Marcel
- snaží se odhalit podstatu bytí člověka, zdůrazňuje, že jeho existence je absurdní, svobodná, zodpovědná (za sebe i druhé lidi)

Karl Jaspers

- odmítá princip kolektivní viny

- otázky odcizení
- aktuální společnost
- byrokracie

Martin Heidegger

- Existence – povrchní bytí, běžný život
- Esence – strach ze smrti **Bytí a čas**
- existencí se snažíme překonat strach ze smrti
- žák E. Husserla – pochybování o něm (že je existencialista)

Jean-Paul Sartre

- spisovatel, filozof
- Hnus, Zeď (povídkový soubor) – literární díla
- existencialismus je humanismus, Bytí a nicota – filozofické dílo
- člověk nejdříve existuje a potom je (je takový, jaký se sám udělá a je za sebe zodpovědný)
- člověk je odsouzen ke svobodě (nemůže nikoho žádat o pomoc, ani Boha) – je nucen rozhodovat se sám
- román Nevolnost
- pocity nudy,....., negativní prožitky=existenciály

Albert Camus

- román Cizinec, Mýtus o Sisyfovi
- to, že jsme je absurdní – to, že jsme se narodili je náhoda a privilegium

Hermeneutika

- Hermés = posel bohů
- jak přistupujeme k výkladu jevů a jejich porozumění
- Hans Georg Gadamer, Karl Otto Apel
- předporozumění (ke všemu přistupujeme s předporozuměním)
- 2 části
  - a) dané objektivní společenskou situací, dobou, kdy je vykládána

- b) dána individualitou, zkušenostmi z dosavadního života
- významnou součástí je jazyk
- přítomno v historiografii

Křesťanská filozofie

Novotomismus

- vyhlášen papežem v 70. letech 17. stol.
- úkolem filozofie by mělo být najít soulad mezi vědou a vírou

Teilhardismus

- Pierre Teilhard de Chardin
- jeho názory nebyly přijímány církví

II. Vatikánský koncil (1962-1965) - Modernizace

- povoleny národní jazyky při bohoslužbách
- spory mezi církví a vědou jsou jen nedorozuměním
- ideální vědec je věřící
- respektuje evoluci -> člověk se vyvíjel
- to, jak vypadá svět záleží na lidech
- **3. cesta**
  - kritická vůči kapitalismu (bezohledný, dravý)
  - kritická vůči socialismu (nerespektuje svobodu, práva člověka)

Postmodernismus

- 70. léta 20. stol.

Jean-Francois Lyotard

- Postmoderní situace (situace je složitá i díky vědeckému poznání, lidé mají pocit, že věda

je tak složitá, že je nepochopitelná

- člověk-vakuum-věda (odklon k přírodě, totalitarismus, fantasy)

Václav Bělohradský.